

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะของไทย

บทสำรวจจากพิษณุโลก นครสวรรค์ เชียงใหม่

ผู้เขียน

ผศ.ดร.ภาคพร วัฒนดำรงค์
ดร.อรพรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิษยกุล
ผศ. ชาญณวุฒ ไชยรักษา
ดร.ประเสริฐ พัฒนผลไพบุลย์

การพัฒนา เมืองอัจฉริยะ ของไทย

บทสำรวจจากพิษณุโลก
นครสวรรค์ เชียงใหม่

▶ ได้รับการสนับสนุนโดย

 KONRAD
ADENAUER
STIFTUNG

 IDS
Institute of Democratization Studies
สถาบันศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย

การพัฒนา เมืองอัจฉริยะ ของไทย

บทสำรวจจากพิษณุโลก
นครสวรรค์ เชียงใหม่

ผู้เขียน

ผศ.ดร.ภาคพร วัฒนดำรงค์
ดร.อรรธรณ ศิริสวัสดิ์ อภิษยกุล
ผศ.ชาญณวุฒ โษยรักษา
ดร.ประเสริฐ วัฒนผลไพบุลย์

ปีที่พิมพ์ จำนวนพิมพ์ พิมพ์ที่

พฤศจิกายน 2564
300 เล่ม
บริษัท พี.เพรส จำกัด
โทร. 0 2742 4754-5

Foreword

Two-thirds of the world population will live in cities by 2050, according to the United Nations. The number of people living in urban areas is continuously rising. Hence, the concept of smart cities has become the focus of public attention around the world, including in Thailand that introduced smart cities into the country's strategy in 2017.

Smart cities are defined as cities that are better digitally networked, environmentally more sustainable, and that improve the quality of life of the citizens. For these reasons, smart cities require digital technologies to complement existing infrastructures. Long-term contracts or cooperation with information technology firms are required but observers point out that it could create some dependency, while questions regarding data protection and privacy rights must also be considered. Beside digital technologies, citizens' participation and good governance in policy formulation are key to make smart cities' policies effective.

The office of the Konrad Adenauer Foundation in Thailand has been working together with the Institute for Democratization Studies (IDS) on this project about smart cities in Northern and Central-North Thailand since last year. Three potential smart cities - Chiang Mai, Phitsanulok, and Nakhonsawan – were chosen for this study. This project is in line with Thailand's development priorities aiming at making the country “smart” through an approach based on sustainability, digital economy, and the development of modern urban centers.

In this publication, academics present their expertise, focusing especially on three core elements of smart cities: smart economy, smart people, and smart governance. Their thoughts were inspired, among other things, by discussions among stakeholders and experts organized by the IDS and the KAS throughout 2021 as well as research conducted in the three cities of focus. The publication contains several tools to implement smart city projects ranging from the study of national development plans, contextual and literature reviews, statistical and data analysis, qualitative analysis from in-city meetings and public hearings, to perspectives on economic growth and policy recommendations.

The Konrad Adenauer Foundation would like to thank the Institute for Democratization Studies (IDS) for conducting research and publishing this study, as well as residents of Chiang Mai, Phitsanulok, and Nakhonsawan for sharing information and showing their relentless engagement. The publication aims to present analysis, good practices, experiences and challenges, and show ways forward. We hope it will be a source of inspiration for other cities and areas in Thailand to help them tackle their own challenges and become green, innovative and flourishing cities for all.

Dr. Céline-Agathe Caro

Director Thailand Office

Konrad Adenauer Foundation

December 2021

คำนำ

ผลงานที่ปรากฏอยู่ในมือของท่านฉบับนี้ เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างสถาบันศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย (Institute of Democratization Studies: IDS) มูลนิธิคอนราด อเดนาวร์ (Konrad Adenauer Stiftung) และนักวิชาการในสังกัดของมหาวิทยาลัยอัมสเตอร์ดัม ข้อมูลตลอดจนการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะต่างๆ เกิดขึ้นจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในพื้นที่หลักสามพื้นที่ได้แก่ พิษณุโลก เชียงใหม่ และนครสวรรค์ ในประเด็นเมืองอัจฉริยะหรือที่เรามักกล่าวกันจนติดปากว่า ‘smart city’ ผ่านโครงการชื่อ ‘Smart Thailand 2030’ ที่มีวัตถุประสงค์หลักอยู่สองประการด้วยกัน

ประการแรก เพื่อชี้ชวนให้ผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่หลักสามที่นั้นได้ร่วมกันมองประเทศไทยในปัจจุบันเพื่อก้าวต่อไปในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร? และประการที่สอง เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนา smart city เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (well-being) ในพื้นที่ ทั้งนี้โครงการมีบุคลากรจากหลากหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ หน่วยงานและองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนที่ตื่นตัวกับประเด็นเมืองอัจฉริยะ

คณะผู้จัดโครงการและคณะผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และการดำเนินงานต่าง ๆ ในประเด็นเมืองอัจฉริยะได้ต่อไป

คณะทำงานโครงการ Smart Thailand 2030

สารบัญ

บทนำ.....	1
● ผลการศึกษาเมืองอัจฉริยะจังหวัดน่าน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.....	9
● ผลการศึกษาเมืองอัจฉริยะจังหวัดน่าน กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.....	19
● ผลการศึกษาเมืองอัจฉริยะจังหวัดน่าน กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์.....	30
บทส่งท้าย ทิศทางการทำเมืองอัจฉริยะ สรุปและข้อเสนอแนะ.....	42
บรรณานุกรม.....	44

บทนำ

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals) เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (United Nations: UN) เพื่อให้โลกดีขึ้นภายในปี 2030 ด้วยการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ของทุกคนด้านโดยเฉพาะ 17 ด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อความสามารถในการพึ่งพาตัวเองและคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียม

การขับเคลื่อนรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน มีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ตระหนักถึงต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตและบริการของทุกภาคส่วนภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม ฯลฯ ตลอดจนกรอบคิดและพฤติกรรมของประชาชน ให้มีความสอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของธรรมชาติผ่านการดำเนินงานอย่างบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ตั้งแต่ระดับนโยบายตลอดจนการนำไปสู่การปฏิบัติ

ภาพที่ 1 Sustainable Development Goals

ที่มา องค์การสหประชาชาติ (United Nations), 2022

ในพื้นที่อย่างครอบคลุมและเป็นรูปธรรมในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การกำหนดให้มีแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศ การลดการสูญเสียและขยะอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน การจัดการของเสียและสารเคมีอย่างถูกวิธีเพื่อลดมลพิษที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การลดของเสียโดยสนับสนุนหลักปฏิบัติในการลดการใช้ การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle: 3Rs) การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อยกระดับการผลิตและการบริโภค เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดเพื่อขับเคลื่อนประเทศในระยะยาว

ในห่วงโซาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560 – 2564) ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยุ่น

อยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน นอกจากนี้ ประเทศไทยได้จัดทำแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560 – 2580 (ฉบับปรับปรุง) เพื่อวางกรอบการดำเนินงานเพื่อปรับเปลี่ยนสังคมไทยสู่สังคมที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่า และสมดุลกับฐานทรัพยากรของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และในภาคธุรกิจ นักลงทุนและ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว

นอกจากนี้ ภาคพลังงานได้ลดการอุดหนุนเชื้อเพลิงฟอสซิลลงอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการใช้พลังงานหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเร่งส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบต่อชุมชน ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาประเทศไทยที่สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

ที่มา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หากจะกล่าวถึงคำว่าเมืองอัจฉริยะ หรือ smart city ในช่วงที่ผ่านมา คงจะไม่กล่าวเกินเลยนักว่ามีติดหลักที่มักจะได้รับมีความสำคัญและกล่าวถึงอยู่เสมอคือ เรื่องของการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน (infrastructure) ในความเป็นจริงมิติอื่น ๆ ต่างก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน อาทิ มิติของเศรษฐกิจ (economic) มิติทรัพยากรมนุษย์ (human resource) ฯลฯ การพัฒนาเมืองให้เป็น smart city¹ เป็นหนึ่งในแนวทางที่ช่วยกระตุ้นการลงทุนซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญที่ไทยกำลังเผชิญ และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะมีเรื่องของการลงทุนซึ่งมีหลายรูปแบบ² ขึ้นอยู่กับความพร้อมของ รัฐและเอกชนซึ่งต้องชั่งน้ำหนักระหว่างประสิทธิภาพและแรงจูงใจในการดำเนินการแต่โครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่ใช้เงินทุนสูงและได้ผลตอบแทนต่ำ รัฐจึงมักเป็นผู้ลงทุนหลัก (traditional PPP)

อย่างไรก็ตาม กระบวนการภาครัฐที่มีความซับซ้อนและภาระทางการคลังที่อยู่ในระดับสูงทำให้ภาคเอกชน เข้ามาลงทุนด้วยตนเองมากขึ้น (unconventional PPP) โดยขอนแก่นนับเป็นเมืองแรกที่เอกชนเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการเป็นหลักซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้าน Mobility ในรถไฟฟ้ารางเบา (Light Rail Transit: LRT) เป็นอันดับต้นๆ เพราะถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนามิติอื่นและควรทำความเข้าใจกับการพัฒนาพื้นที่รอบสถานี (Transit Oriented Development: TOD) เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

(ภัทรภรณ์ หิรัญวงศ์และคณะฯ (2565)

การลงทุนในโครงการ Smart City เป็นหนึ่งในทางเลือก ที่จะช่วยรับมือกับความท้าทาย ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาเมืองที่นำเอาเทคโนโลยีมา

¹ เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

² โดยทั่วไปมี 3 รูปแบบคือ 1) รัฐเป็นผู้ลงทุน 2) เอกชนเป็นผู้ลงทุน และ 3) รัฐและเอกชนร่วมลงทุน (Public-Private Partnership: PPP)

ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และทำให้เกิดการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการลงทุน โดยประเทศส่วนใหญ่ที่ทำโครงการดังกล่าวนิยมพัฒนาเมืองใน 7 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านคมนาคมขนส่ง (mobility) 2) ด้านวิถีชีวิต (living) 3) ด้านเศรษฐกิจ (economy) 4) ด้านประชากร (citizen) 5) ด้านสิ่งแวดล้อม (environment) 6) ด้านธรรมาภิบาล (governance) และ 7) ด้านพลังงาน (energy) และให้ความสำคัญ กับด้าน mobility ในระยะแรก ซึ่งประเทศหรือเมืองส่วนใหญ่ อาทิ ไอนด์โฮเวน พอร์ตแลนด์ และสิงคโปร์ ก็มีด้าน mobility เป็นด้านที่เด่น เพราะเชื่อว่าระบบคมนาคมที่ดี คือ รากฐานสำคัญของการพัฒนาเมืองในมิติอื่นๆ ต่อไป สำหรับงานครั้งนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การรับรู้ความหมายของ smart city ในพื้นที่ต่าง ๆ ของคนไทยจะเป็นไปอย่างไร?

ภาพที่ 3 องค์ประกอบสำคัญนำแนวทางพัฒนาประเทศไทยเป็นเมืองอัจฉริยะ

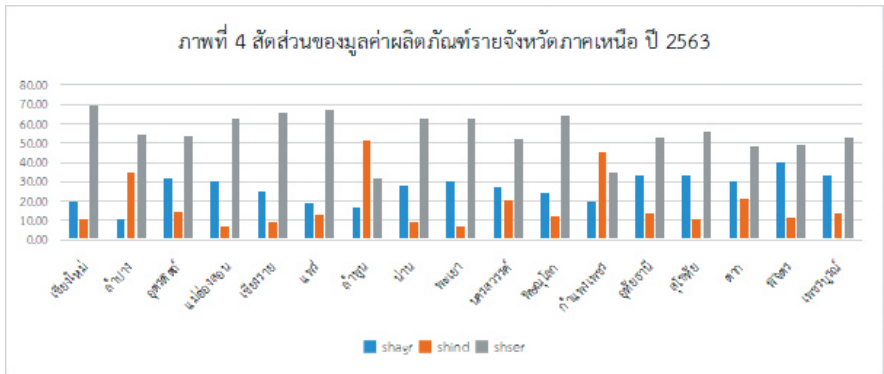

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/RegionalEconomy/Pages/SmartCityNew.aspx>

www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/RegionalEconomy/Pages/SmartCityNew.aspx

สำหรับงานศึกษาในครั้งนี้เปรียบเทียบโครงสร้างการผลิตและพลวัตของเศรษฐกิจจังหวัด โดยตระหนักถึง 77 จังหวัดของประเทศไทยมีความแตกต่างกันเชิงโครงสร้าง สำหรับภาคเหนือประกอบด้วย 17 จังหวัดในการพิจารณางานศึกษาในครั้งนี้ พิจารณาความเป็นเมืองอัจฉริยะโดยมุ่งเป้าการจัดทำกรณีศึกษาในภาคเหนือ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในปี พ.ศ. 2563 จัดเป็นสามกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มแรก กลุ่มจังหวัดที่อิงฐานการเกษตร กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มจังหวัดที่อิงฐานอุตสาหกรรม และกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มจังหวัดที่อิงฐานการบริการ สำหรับแนวทางการวิจัยพิจารณาสองส่วน ในส่วนแรกใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยพิจารณาข้อมูล อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว อัตราการเจริญเติบโตของจังหวัด และโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดที่อิงฐานการเกษตร อุตสาหกรรม บริการ สะท้อนในตัวแปรสัดส่วนด้านเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ (shagr, shind, shser) ส่วนที่สองใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ เยี่ยมชมพื้นที่ การระดมความคิดเห็นผ่านการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเข้าใจบทบาทของหน่วยงาน องค์กร นโยบายที่มีผลต่อเศรษฐกิจจังหวัดผ่านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยิ่งย่น

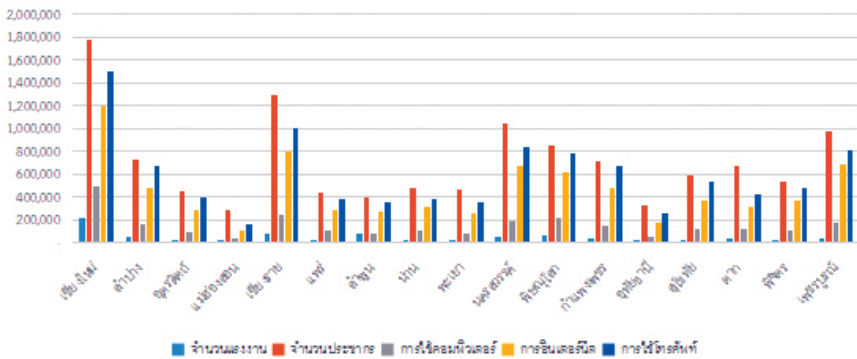
ผลการพิจารณาวิเคราะห์เชิงพรรณนา หากสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดภาคเหนือปี 2563 พบว่า สัดส่วนภาคบริการ (shser) สูงสุดที่จังหวัดเชียงใหม่ แพร่ เชียงราย พิชณุโลก พะเยา น่าน แม่ฮ่องสอน สุโขทัย เพชรบูรณ์ และนครสวรรค์ตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่มีสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรม (shind) สูงสุดที่จังหวัดลำพูน กำแพงเพชร ลำปาง ตาก นครสวรรค์ ตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่มีสัดส่วนของภาคเกษตร (shagr) สูงสุดที่จังหวัดพิจิตร เพชรบูรณ์ อุทัยธานี สุโขทัย อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน พะเยา นครสวรรค์และพิษณุโลกตามลำดับ (พิจารณาภาพที่ 4 ประกอบ)

ที่มา สำนักสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 5 แสดงสถิติที่สำคัญในปี พ.ศ. 2563 ได้แก่ จำนวนแรงงาน จำนวนประชากร การใช้เทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การใช้ อินเทอร์เน็ต การใช้โทรศัพท์ของภาคเหนือ จากข้อมูลที่จัดเก็บโดยส่วน ราชการไทยจากหลากหลายแห่ง พบว่า จำนวนประชากรและจำนวน แรงงานในภาคเหนือ ในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนมากที่สุดที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก กำแพงเพชรและลำปาง ตาม ลำดับ ซึ่งข้อมูลตามรายนามจังหวัดดังกล่าวมีการใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้ โทรศัพท์ค่อนข้างสูง สำหรับการใช้คอมพิวเตอร์มีการเปลี่ยนแปลงลำดับ จังหวัดที่น่าสังเกตเรียงตามจำนวนผู้ใช้จำนวนมาก ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ นครสวรรค์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์และกำแพงเพชรตามลำดับ ลำดับของการ ใช้เทคโนโลยีผ่านการใช้อุปกรณ์หรือระบบ ส่งสัญญาณให้เห็นได้ว่า มีการ ขยายตัวของการเพิ่มช่องทางการใช้เทคโนโลยีอย่างกว้างขวางในภาคเหนือ ผ่านการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่สำคัญ

ภาพที่ 5 สถิติที่สำคัญในปี พ.ศ. 2563

ที่มา สำนักงานประกันสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับการระดมความคิดเห็นเชิงรุกจากการระดมความคิดเห็น
กลุ่มย่อย ที่ได้อธิบายในส่วนที่หนึ่งข้างต้น ในการพิจารณาข้อมูลจาก
17 จังหวัดภาคเหนือ คณะนักวิจัยจึงพิจารณาลงพื้นที่ในสามจังหวัดสำคัญ
นำร่อง ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดนครสวรรค์

ผลการศึกษาเมืองอัจฉริยะ
จังหวัดบาร่องกรณีศึกษา

จังหวัดพิษณุโลก

สำหรับผลการศึกษา **กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก** มีที่ตั้งในส่วนของภาคเหนือตอนล่าง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเมืองอัจฉริยะนั้นสามารถแบ่งข้อมูลได้เป็น 3 ประเด็นหลักด้วยกันได้แก่ **ประเด็นแรก** ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง **ประเด็นที่สอง** ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะ และ **ประเด็นที่สาม** ภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนล่าง รายละเอียดในแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก : ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง

ในประเด็นแรกนี้ ข้อมูลบ่งชี้มุมมองต่อความหมายของคำว่า ‘เมืองอัจฉริยะ’ ในมิติหลักด้วยกัน คือ **หนึ่ง** มิติด้านการกระจายอำนาจ (decentralization) และการลงทุนที่คุ้มค่า **สอง** มิติเชิงโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) และการพิจารณาประเด็นการพัฒนาบทบาทการเป็นเมืองอัจฉริยะในมิติที่สำคัญ **สาม** มิติที่ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนต้องผลักดันรัฐบาลในเชิงนโยบายที่จะต้องควบคู่กับปรับวิธีคิดในมิติเศรษฐกิจและสังคม (economic and social development) และ **สี่** มิติที่เน้นเรื่อง

ประภัสร์ จงสงวน

อดีตผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย
 อดีตผู้ว่าการการรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย

‘คุณภาพชีวิต’ (quality life) ในแต่ละมิติมีสาระโดยสังเขปดังนี้

อันที่จริงคำว่า ‘smart’ หากจะแปลให้ถูกต้องนักน่าจะไม่ใช่คำว่า ‘อัจฉริยะ’ ซึ่งคำภาษาอังกฤษที่น่าจะตรงกว่าคือคำว่า ‘genius’ คำว่า ‘smart’ สมาร์ท น่าจะตรงกับคำว่า ‘ฉลาด’ ซึ่งมีความหมายไปในทาง การประยุกต์เอาเทคโนโลยีดิจิทัลหรือข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology: ICT) มาใช้ในการเพิ่ม ประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการชุมชน เพื่อช่วยในการลดต้นทุน และลดการบริโภคของประชากร โดยยังคงเพิ่มประสิทธิภาพให้ประชาชน สามารถอยู่อาศัยได้ในคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนภายใต้พื้นฐานการพัฒนาที่ไม่ กระจุกตัว และสามารถจัดทำได้ที่ตั้งได้ทุกที่ การขับเคลื่อนแบบ smart จริง การลงทุนที่คุ้มค่าในพื้นที่ เริ่มจากการปรับวิธีคิด การปรับการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการพัฒนานวัตกรรมนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาใน พื้นที่ในด้านการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานเช่น รถไฟฟ้าหรือรถขนส่งมวลชน การลดการใช้พลังงานทดแทนหรือประยุกต์ใช้พลังงานทดแทน การจัดการ ขยะและการวางแผนพัฒนาในพื้นที่ร่วมกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่สอง ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะ อย่างเช่น smart bus terminal หรือระบบติดตามรถโดยสารประจำทางที่สามารถ แสดงตารางการเดินรถทั้งขาเข้าและขาออกแบบเรียลไทม์ (real time) ภายในสถานีขนส่งทุกแห่งทั่วประเทศ เพื่อการต่อ ยอดการใช้ประโยชน์จากระบบ GPS Tracking โดยติดตั้งบนรถโดยสารประจำทางทุกคัน ทำให้เราสามารถทราบข้อมูลการเดินทาง เช่น ทะเบียนรถ เส้นทาง ความเร็ว หนาแน่น และสถานีปลายทาง ทำให้ผู้โดยสารไม่ต้องเสียเวลารอรถเป็น เวลานาน เป็นต้น

ส่วน smart city คือการที่ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย (convenient) เป็นการเอาเทคโนโลยีมาผสมผสานกับการใช้ชีวิตของประชาชน ในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการขนส่ง การใช้พลังงาน หรือโครงสร้างพื้นฐาน ที่จะทำให้เมืองที่สะดวกสบายเหมือนในฝันเกิดขึ้นได้จริง ทั้งยังทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขกันด้วย แนวคิด smart city เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) ซึ่งเป็นรากฐานในการเชื่อมโยงอุปกรณ์หรือสิ่งของรอบๆตัว (devices) เข้ากับโครงข่าย internet รวมไปถึงการวางผังเมืองที่ชาญฉลาด รองรับการใช้ชีวิตที่สะดวกสบาย โดย smart city เป็นการสร้างเมืองที่จะมีการเติบโตอย่างยั่งยืน (sustainable) เน้นการจัดสมดุลของสิ่งแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และเลือกใช้พลังงานสะอาด จึงช่วยลดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหามลภาวะทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ การระบายน้ำ ช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดี คุณภาพอากาศที่ดี เพิ่มพื้นที่สีเขียว และลดปรากฏการณ์เรือนกระจก เป็นต้น อย่างไรก็ตามการที่เรานำ digital technology เข้ามาปรับใช้กับทุกๆภาคส่วนหรือที่เราเรียกว่า digital transformation นั้นไม่ใช่ตัวชี้วัดความ smart แต่ digital technology ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นและอยู่ดีมีสุขมากขึ้น

สำหรับประเด็นทางด้านเศรษฐกิจนั้น รัฐบาลควรที่จะเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ในเรื่องการลงทุน (investment) ในด้านต่างๆ แทนที่จะมุ่งเน้นหาเงินจำนวนมากๆ รัฐบาลควรที่จะหันไปให้ความสนใจกับการลงทุนที่ให้ผลลัพธ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพราะกำไรไม่ได้มาในรูปแบบของเงินเสมอไป และที่สำคัญที่สุดต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า (worthiness) ในการลงทุนเป็นอันดับแรก ไม่ใช่ปริมาณเงินที่จะได้กลับมาจากการลงทุน การที่รัฐหารรายได้เป็นเงินจำนวนมากๆไม่ใช่จุดสำคัญ แต่จุดสำคัญคือทำอย่างไร

ให้ภาพรวมมีรายได้มากขึ้น ประชาชนมีรายได้มากขึ้นและมีการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมที่เพื่อการพัฒนา เพราะภาครัฐมีงบประมาณในการจัดสรรและมีงบประมาณในการช่วยเหลือ

ในด้านการเมือง รัฐบาลต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติ การวางทิศทางหรือนโยบายที่ชัดเจน (clear policy) มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมาย smart city ตามที่กำหนดหรือที่ตั้งใจไว้ อย่างไรก็ตามระบบราชการแบบรวมศูนย์ (Centralization) อาจเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหรือ smart city ได้ กล่าวคือประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบการเมืองก่อนที่จะทำ smart city เพื่อปูทางไปสู่ประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลและระบบราชการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างดี รัฐบาลต้องกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้ท้องถิ่นโดยมอบอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเองได้อย่างอิสระ เพื่อให้เกิดการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของประชาชนและการพัฒนาแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทุกภาคส่วนให้สามารถพึ่งพาตนเองในการจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้

การพัฒนาที่แตกต่างกัน ประกอบกับการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของ **สังคมผู้สูงอายุ** (ageing society) เช่น เชียงใหม่ทางภาคเหนือ หรือ ภูเก็ตทางภาคใต้ ที่มีการเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดในขณะที่จังหวัดรอบข้างตามไม่ทัน เป็นต้น

พลวัต (dynamic) หรือแนวโน้ม (trend) ของเมืองในศตวรรษที่ 21 ก็มีนัยยะสำคัญเช่นกัน กล่าวคือผู้คนจะย้ายจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้นหรือจากเมืองเล็กๆ ไปสู่เมืองที่ใหญ่กว่า เนื่องจากศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ

ตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ ส่งผลให้พื้นที่เมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้น ความท้าทายในการพัฒนาเมืองก็จะมีมากขึ้นด้วย เนื่องจากจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) มากกว่าเดิม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับการเติบโตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ประเด็นที่สาม ภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนล่าง โดยหลักการแล้ว smart city ไม่ได้มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก แต่ให้ความสำคัญกับเรื่องของความสะอาดสบายและความสุขของผู้คนเป็นสำคัญ ดังนั้น smart city อาจจะต้องมีการลงทุนที่ชาญฉลาดมากกว่าการลงทุนขนาดใหญ่ นอกจากนี้โครงสร้างของ smart city ไม่ได้มีเพียงแค่โครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) เท่านั้น แต่ยังมีมิติที่เกี่ยวข้องอีกมากมายที่ควรให้ความสนใจ เช่น การสร้างรายได้ที่สูงขึ้น สิ่งแวดล้อม สังคม การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ เป็นต้น

นอกจาก Covid-19 แล้ว การเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัล (digital transformation) ทำให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนเปลี่ยนไปอย่างมาก ตัวอย่างเช่น การซื้อของออนไลน์ (online shopping) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สถานประกอบการดิจิทัล (digital workforce) และอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้แม้ว่าจะมีประโยชน์มากก็ตาม แต่เรายังคงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจที่มากตามด้วยเช่นกัน ซึ่งต้องอาศัยเวลานานในการสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาโดยสรุปแล้วการวางรากฐานหรือทิศทางของ smart city นั้น เราจำเป็นต้องกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่แรกว่า smart city ที่เราต้องการควรจะมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันออกแบบ (design) ว่าจะให้เมืองของเรา smart อย่างไรในอนาคต

จากการอภิปรายประเด็นหลักๆมีอยู่ทั้งหมด 3 หัวข้อด้วยกัน คือ เส้นทาง (path) ความท้าทาย (challenge) และโอกาส (opportunity)

1. เส้นทาง เมื่อพูดถึงเส้นทางมันก็ต้องมีทั้งต้นทาง ปลายทาง และต้องมีระหว่างทาง โดยต้นทางและปลายทางนั้นสำคัญมาก ถ้าเราพูดถึง smart city ตอนนี้เมืองเรายังไม่ได้เป็นเมืองอัจฉริยะหรือ smart city แต่ปลายทางนั้นเราต้องเป็น smart city ที่เราจะไปถึงปลายทางได้นั้น เราต้องเข้าใจปัญหาและสถานการณ์ก่อนที่เราจะเริ่มลงมือทำ ประกอบกับเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกวันนี้เราถูกบังคับด้วยเทคโนโลยีซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกคนปฏิเสธไม่ได้ ดังนั้นเราต้องปรับตัว อย่างไรก็ตามแนวคิดของ smart city มาจากยุโรป ซึ่งมีเงื่อนไขที่แตกต่างจากประเทศไทย ดังนั้นการเอา model ของยุโรปมาใช้อาจจะไม่ใช่ความคิดที่ดี หากแต่เรามองมาใกล้ขึ้นหน่อยจะเห็นว่าจีนเป็นประเทศที่ดีที่สุดที่จะนำมาเป็น model สำหรับประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบในด้านต่างๆแล้ว จีนมีความคล้ายไทยมากกว่ายุโรป และจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบความสำเร็จที่สุดในการทำ smart city ด้วย

การเริ่มต้น smart city ควรเริ่มจากการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนที่สามารถทำได้ง่ายๆ เช่น การระบุตัวตน หรือความเป็นพลเมือง ซึ่งสามารถทำได้โดยการแชร์ฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานหรือผ่านความร่วมมือภาครัฐและเอกชน หรือผ่านทางเทคโนโลยีหรือเครื่องมือดิจิทัลมากขึ้น เช่น e-citizen และ smart card ต่างๆ

2. ความท้าทาย สิ่งที่ทำหายที่สุดสำหรับประเทศไทยในเรื่อง smart city ในเวลานี้คือ เราจะอย่างไรให้รัฐบาลขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง ภาคประชาชนจะต้องหาแนวทางในการสื่อสารไปถึงรัฐบาล โฉมหน้าให้รัฐบาลเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาอย่างจริงจังให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้รัฐบาลกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้มีทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

อย่างแท้จริง โดยอาจจะเริ่มจากการทำให้รัฐบาลเห็นว่า smart city สำคัญ
อย่างไรและประชาชนมีความต้องการมันอย่างแท้จริง

3. โอกาส เมืองอัจฉริยะหรือ smart city มีความสำคัญต่อคนรุ่น
ต่อไปมาก แต่คนที่สร้าง smart city ให้ทันคนรุ่นต่อไปและทำได้ดี
แค่ไหนคือคนรุ่นเรา ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันถือเป็นโอกาส
สำคัญสำหรับการสร้าง smart city เราต้องส่งเสริมให้รัฐบาลขับเคลื่อน
smart city โดยการสร้างความเข้าใจกับประชาชนทุกภาคส่วน เพราะการ
ดำเนินการเรื่อง smart city อยู่นอกเหนืออำนาจของท้องถิ่น รัฐบาลกลาง
ต้องเป็นคนดำเนินการ ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การดำเนินการลุล่วงคือ
การแสดงความจริงใจของรัฐบาลที่มีต่อประชาชนในการทำ smart city
และการจัดสรรงบประมาณอย่างสมเหตุสมผลและเป็นธรรม

จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสามารถสรุปได้ว่าเมือง
อัจฉริยะหรือ smart city ในความคิดของประชาชนคือ เมืองที่น่าอยู่ใน
หลายมิติ เช่น เมืองที่มีพื้นที่สีเขียว เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สะอาด จัดสรร
ทรัพยากรอย่างฉลาด มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและ
จริยธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจที่ได้จากการ
สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดังนี้

1. ถ้าเรามีการพัฒนาที่ดีขึ้นเด็กรุ่นใหม่ก็จะกลายเป็นบุคลากรที่ดีได้
เพราะเด็กในยุคสมัยนี้กล้าคิด กล้าลงมือทำ ในสิ่งที่คนมีอายุหรือคนสมัย
ก่อนไม่เคยคิดที่จะลงมือทำหรือกล้าพูด แต่เด็กสมัยนี้กล้าลงมือทำ เขาคิด
ว่าเราทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและทุกคนล้วนเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ตัวเอง

2. ถ้าการเมืองดีเศรษฐกิจหรือระบบขนส่งก็จะดีตามไปด้วยเช่นกัน
รวมไปถึงการวางแผนผังโครงสร้างในการปรับปรุงและพัฒนาผังเมือง ซึ่ง
ส่วนใหญ่งบประมาณจะเข้าไม่ถึงท้องถิ่น ต่อให้ถึงท้องถิ่นก็ได้คุณภาพ
ที่ต่ำกว่าในเมืองใหญ่ ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงเป็นหัวใจสำคัญ

ของการสร้างเมืองอัจฉริยะ โดยการดำเนินนโยบายจะได้ผลดีหากมีการปฏิรูปในส่วนของปัจจัยเชิงโครงสร้าง

3. เมืองอัจฉริยะเริ่มต้นจากล่างขึ้นบนไม่ใช่จากบนลงล่าง ตัวอย่างเช่น หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นสามารถเข้าถึงทุกพื้นที่ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าส่วนกลาง หากงบประมาณที่ได้จากภาครัฐได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมจะทำให้การพัฒนา smart city เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. smart city เป็นเรื่องที่ต่างคนต่างมองเห็นภาพไม่ตรงกัน เด็กมองว่า smart city ต้องใช้เทคโนโลยี แต่ผู้ใหญ่บอกว่าไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี การปรับความเข้าใจและหันหน้าเข้าหากันอาจจะมียุทธศาสตร์สำคัญต่อการสร้าง smart city ไม่มากนักน้อย

5. สิ่งที่เราขาดแคลนก็คือ วิศวกรคอมพิวเตอร์ วิศวกรอื่นๆ และนักวิเคราะห์สถิติ อันเป็นทรัพยากรมนุษย์พื้นฐานในการสร้าง smart city

6. ในยุคสังคมสูงอายุ เรายังขาดแคลนบุคลากรที่จะเลี้ยงดูคนแก่อยู่เป็นจำนวนมาก หากเกิดอะไรขึ้นมาเราอาจจะไม่สามารถดูแลได้ทันเวลา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน smart city ก็มีความสำคัญเช่นกัน

7. ในระยะยาว ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนเมืองอัจฉริยะในทุกมิติ การสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้กับผู้คนเกี่ยวกับเมืองอัจฉริยะเป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำอันดับแรก อาจจะดำเนินการผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่รวดเร็วและยั่งยืน อย่างไรก็ตามการพัฒนาคนควรทำควบคู่ไปกับการสร้าง smart city และที่สำคัญ การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของหรือเป็นการส่วนหนึ่งกับชุมชน (urban common / sense of belonging) ก็สำคัญมากด้วยเช่นกัน

โดยสรุปแล้วแนวทางในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะหรือ smart city สามารถสรุปได้เป็น 5 ด้านหลักๆ ได้แก่

1. การกระจายอำนาจอย่างชาญฉลาด (smart decentralization)
2. การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างชาญฉลาด (smart legislation and law enforcement)
3. รัฐบาลที่เก่ง ดี และมีความพร้อม (smart government)
4. ระบบราชการที่ทันสมัยและสะดวกสบาย (smart bureaucratic system) พลเมืองหรือประชาชนที่เก่ง ดี และมีความพร้อม (smart citizen / people)

ผลการศึกษาเมืองอัจฉริยะ
จังหวัดน่านรองกรณีศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่

ในส่วนของภาคเหนือตอนบน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเมืองอัจฉริยะนั้น สามารถแบ่งข้อมูลได้เป็น 3 ประเด็นหลักด้วยกันได้แก่ **ประเด็นแรก** ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนบน **ประเด็นที่สอง** ประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะ และ**ประเด็นที่สาม** ภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนบน รายละเอียดในแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก : ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนบน

ในประเด็นแรกนี้ ข้อมูลบ่งชี้มุมมองต่อความหมายของคำว่า ‘เมืองอัจฉริยะ’ ในมิติหลักด้วยกัน คือ **หนึ่ง** มิติด้านการกระจายอำนาจ (decentralization) **สอง** มิติเชิงโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) **สาม** มิติที่ให้ความสำคัญกับคนที่จะต้องควบคู่กับสังคม (human and society) และ **สี่** มิติที่เน้นเรื่อง ‘อยู่ดีมีสุข’ (wellness) ในแต่ละมิติมีสาระโดยสังเขปดังนี้

มิติแรก มิติด้านการกระจายอำนาจ ผู้เข้าร่วมเห็นว่าเมืองอัจฉริยะควรจะหมายถึงเมืองที่มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ในระดับท้องถิ่น โดยจะต้องมีการพิจารณากฎหมายในระดับต่างๆ ปรับแก้ให้สอดคล้องกันทุกระดับเพื่อที่จะสามารถดำเนินการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากท้องถิ่นในภูมิภาคของตนเอง มากกว่าที่จะรอการกำหนดนโยบายจากส่วนกลางในแบบที่คุ้นชินกัน และโครงการหรือกิจการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในเมืองอัจฉริยะจะต้องเกิดจากความต้องการของพื้นที่เป็นสำคัญ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกคนในท้องถิ่น

มิติที่สอง มิติเชิงโครงสร้างพื้นฐาน เป็นมุมมองที่กล่าวถึงเมืองอัจฉริยะในเชิงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) โดยจะต้องเป็นโครงสร้างที่สามารถรองรับความหลากหลายในมิติต่างๆ อาทิ อายุ เชื้อชาติ หรือความสามารถในการเข้าถึง กล่าวคือโครงสร้างจะต้องเป็นการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (universal design / design for all) รวมถึงมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย (open access and users friendly) เพื่อสามารถรับรู้สถานการณ์ต่างๆ ได้เท่าเทียมกัน ซึ่งโครงสร้างของระบบข้อมูลสารสนเทศเช่นนี้ผู้เข้าร่วมให้ความเห็นว่าจะเป็นการให้ความรู้ (to educate) อันเป็นพื้นฐานในการสร้างพลเมืองอัจฉริยะที่มีความสามารถในการคิดตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล ตลอดจนมีศักยภาพในการปรับตัวต่อสถานการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่สังคมอัจฉริยะ และเมืองอัจฉริยะที่ยั่งยืนในปลายทางได้

มิติที่สาม มิติที่ให้ความสำคัญกับ ‘คนคู่สังคม’ ในมิตินี้มีสองส่วนหลัก ส่วนแรกคือเรื่อง ‘คน’ หมายถึง มุ่งไปที่การสร้างและพัฒนาคนในท้องถิ่นผ่านโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนนโยบายต่างๆ ที่เป็นไปในลักษณะของการเรียนรู้ในลักษณะเชิงรุก (active learning) และการรู้จักปรับตัวบนพื้นฐานของความเป็น ‘คนเมือง’ (ในที่นี้หมายความว่าถึง ‘คนเมืองเหนือ’) เพื่อพร้อม

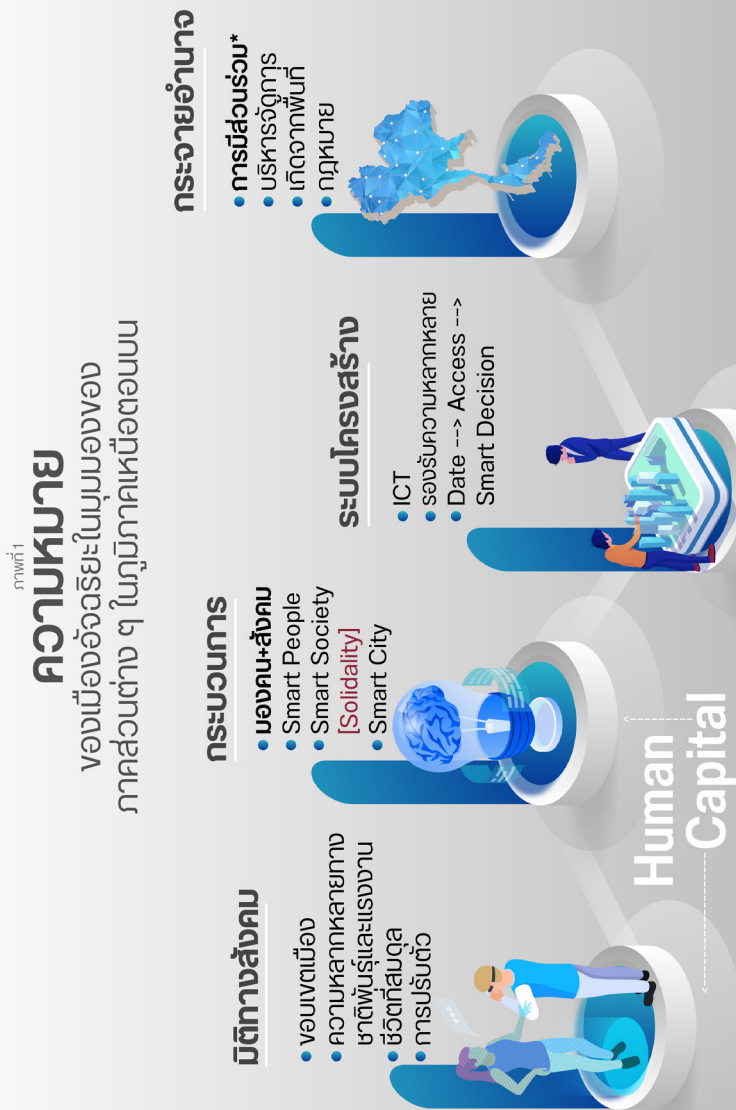
รับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น ภัยพิบัติ โรคระบาด และส่วนที่สองคือเรื่องของ ‘สังคม’ คือกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างปัจเจกให้สามารถร่วมกันสร้างสรรค์เมืองอัจฉริยะไปด้วยกันในทิศทางเดียวกันมากกว่าแบบกระจายกระจายต่างคนต่างทำ ซึ่งจะทำให้ไม่สามารรถเดินไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ทั้งองค์ภาพพ โดยทั้งสองส่วนนี้ ‘คนกับสังคม’ ต้องเดินไป ‘คู่’ กัน กล่าวคือ ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมิตินี้ จะต้องลงทุนกับทรัพยากรมนุษย์ (human capital) ควบคู่ไปกับกระบวนการสร้างความร่วมมือ (collaboration) นั่นเอง

มิติที่สี่ มิติที่เน้นเรื่อง ‘อยู่ดีมีสุข’ มิตินี้หมายถึงการให้ความสำคัญต่อ ‘คนใน’ คือผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองนั้น จะต้องมีความสุข มีชีวิตที่สมดุล และมีความภาคภูมิใจ ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะขยายขอบเขตไปถึง ‘คนนอก’ คือผู้มาเยือนเช่นนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกล่าวถึงคำหลายคำที่น่าสนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมุมมองในเรื่องของอยู่ดีมีสุข ตัวอย่างเช่นคำว่า ‘เมืองน่าอยู่’ (Livable City) ‘เมือง(โครต) เท่’ (Cool City) ‘เมืองทั่วถึง’ (Inclusive City) ‘เมืองอยู่ได้อย่างดี’ (Wellbeing City) นอกจากนี้แล้ว ผู้เข้าร่วมจำนวนหนึ่งได้ตั้งคำถามกับคำว่า ‘เมืองอัจฉริยะ’ โดยมองว่าเป็นคำที่มีจุดเน้นไปในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน อย่างเช่นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการจัดการจราจร เป็นต้น มากกว่าการมองในเชิงสังคมและการมองจากคนในพื้นที่เอง นอกจากนี้แล้วผู้เข้าร่วมอีกส่วนหนึ่งตั้งคำถามกับคำว่า ‘เมือง’ (city) ว่ามีขอบเขตอย่างไร? และเสนอว่าควรจะมีความหมายในลักษณะของ ‘การเติบโตอย่างทั่วถึง’ (inclusive growth) ไม่ใช่เพียงแค่ขอบเขตอย่างเช่นพื้นที่เทศบาลเมืองหรือพื้นที่อำเภอเมือง แต่หมายถึงเมืองหรือพื้นที่ท้องถิ่นของทุกคน

ประเด็นที่สอง : ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะ

ข้อมูลสะท้อนประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะของผู้เข้าร่วม

ภาพที่ 7 ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนบน

ในสองส่วนด้วยกัน ส่วนแรก คือส่วนที่เป็นเชิงบวกสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้เกิดขึ้นได้จริง และส่วนที่สอง คือส่วนที่กล่าวถึงปัญหาจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมที่พิจารณาว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาความเป็นเมืองอัจฉริยะให้เกิดขึ้นในภูมิภาคเหนือตอนบน สาระโดยสังเขปดังต่อไปนี้

ส่วนแรก คือส่วนที่เป็น ‘เชิงบวก’ สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะได้จริง ในส่วนนี้มีการกล่าวถึงแบบอย่างทั้งต่างประเทศ และในประเทศ **กรณีต่างประเทศ**มีการกล่าวถึงเมืองเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น ที่เป็นโครงการนำร่องของรัฐบาลญี่ปุ่นในแบบอย่างเมืองอัจฉริยะ โดยมีธีม (theme) ที่ชัดเจน เช่น พลังงานกับสุขภาพ โดยกระบวนการทำงานจะมุ่งไปที่การให้ความรู้สร้างความเข้าใจ (educate) กับคนในชุมชนตลอดจนภาคธุรกิจให้ร่วมมือกันดูแลในเรื่องของพลังงาน ความยั่งยืน และสุขภาพ อย่างไรก็ตามมิติในเรื่องของ ‘เทคโนโลยี’ มีความสำคัญและจำเป็นต้องมี ไม่เช่นนั้นจะเชื่อมโยงความหมายของ smart city กับนานาชาติไม่ได้ เพียงแต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเริ่มต้นจากเทคโนโลยีก่อน ตัวอย่างต่างประเทศที่น่าสนใจที่ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันกับเกียวโตคือ เมืองเมเดลลีน (Medellín) ที่ประเทศโคลัมเบีย เมืองที่ครั้งหนึ่งขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองที่มีอาชญากรรมมากที่สุดในโลก ปัจจุบันกลายเป็นเมืองต้นแบบของความ smart ในหลายมิติ เมเดลลีนเริ่มต้นจากการพัฒนาความเป็น smart city โดยมุ่งไปที่การสร้างความรู้ความเข้าใจกับคนและสร้างกระแสกับสังคมในระยะแรก และต่อมาก็นำเทคโนโลยีเข้ามาก้าวต่อ และปัจจุบันก็สามารถก้าวได้ไกลจนเป็นแบบอย่างของ smart city ระดับโลกได้ ผู้เข้าร่วมสะท้อนว่า ประเทศไทยเองควรจะมีการสร้างโครงการนำร่อง (pilot project & prototype) เช่นเดียวกันกับเกียวโตและเมเดลลีน เพื่อให้เกิดเป็นกรณีตัวอย่างที่มีประเด็นชัดเจนในลักษณะของ smart city solution ที่เป็นไป

ตามบริบทของพื้นที่ โดยผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ทุกฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ (win-win situation) จากการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ **กรณีในประเทศไทย** จังหวัดน่านได้รับการกล่าวถึงในฐานะของแบบอย่างของการพัฒนาเมือง ซึ่งผู้เข้าร่วมเห็นว่ามีเกี่ยวข้องการประเด็นเมืองอัจฉริยะ โดยจังหวัดน่านได้รับรางวัลเมืองสะอาดอาเซียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการบริหารจัดการร่วมกัน ด้วยตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาไม่ให้เกิดมลภาวะจากสิ่งปฏิกูลต่างๆ รางวัลที่ได้รับนี้ได้สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนเมืองน่านอย่างมาก ตลอดจนมีผลลัพธ์ในเชิงบวกทางความรู้สึก ที่ทำให้คนเมืองน่านต้องการรักษาความภาคภูมิใจนี้ให้คงไว้อย่างยั่งยืน กรณีจังหวัดน่านนี้ผู้เข้าร่วมสะท้อนปัจจัยหลักสำคัญสองประการที่ทำให้เกิดการพัฒนาสู่เมืองอัจฉริยะในมิติ smart environment ได้ยั่งยืน นั่นก็คือ (1) การมีส่วนร่วมจากภาคพลเมือง (citizen participation) ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี และ (2) ความภาคภูมิใจของพลเมืองท้องถิ่น จิตสำนึกในการ ‘ธำรงรักษา’ สิ่งที่สร้างขึ้นมาให้คงอยู่อย่างยั่งยืนได้นั่นเอง

นอกจากการนำเสนอประเด็นในเชิงบวกจากตัวอย่างทั้งต่างประเทศและในประเทศข้างต้นแล้ว มีข้อเสนอจากเวทีถึงกระบวนการที่จะผลักดันให้ smart city เกิดขึ้นได้จากส่วนผสมของสามปัจจัยหลักด้วยกัน ได้แก่ (1) อำนาจหน้าที่ (ที่สมดุลระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง) (2) ทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ ที่มีความชัดเจนต่อการพัฒนาประเด็นเฉพาะไปสู่เมืองอัจฉริยะ และ (3) องค์ความรู้ที่จะก่อร่างสร้างเมืองที่มีความ smart ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ส่วนหนึ่งจากการทำงานร่วมกับภาควิชาการหรือสถาบันการศึกษาในพื้นที่

ส่วนที่สอง คือส่วนที่กล่าวถึง ‘ปัญหา’ จากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม โดยพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ ประเด็นที่มีการหยิบยกในเวทีผ่านกรณีตัวอย่างของผู้เข้าร่วม มีดังต่อไปนี้

(ก) ที่ขาดหายไปคือเสียงจากภาคประชาชน - ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ การพัฒนาสู่เมืองอัจฉริยะของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมส่วนหนึ่งเห็นว่า องค์การมหาชนในการทำงานมีเพียง ‘ภาครัฐและภาคธุรกิจ’ เท่านั้น ดังนั้น ภาพของความ smart ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงแค่ความ smart ในมุมมอง ของสองส่วนนี้เท่านั้น เช่น ถนนต้องกว้าง เทคโนโลยีต้องเยี่ยม ทั้งหมด เพื่อรองรับภาคธุรกิจและภาคการท่องเที่ยว แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือ ภาคประชาชน ตลอดจนรากเหง้าวัฒนธรรมกว่า 700 ปีของเวียงเชียงใหม่ คนในพื้นที่จึงมีข้อสงสัยว่าเขาอยู่ตรงไหนของ smart city ที่ว่านี้

(ข) ภาครัฐทำงานไม่สอดคล้อง ไม่ต่อเนื่อง ไม่น่าวางใจ - การทำ โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของเมือง เช่น โครงการ สายไฟลงดิน โครงการบ้านคนไทยประชารัฐ โครงการฝายแม่ข้า ฯลฯ นั้น ประการแรกพบว่า ส่วนกลางหรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาพัฒนาหรือทำ กิจกรรมไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือขาดการมี ส่วนร่วมจากคนในพื้นที่ ประการที่สองพบว่า เข้าพัฒนาทำโครงการจริง แต่ขาดความต่อเนื่อง และประการที่สาม เป็นกรณีที่ได้ข้อสรุปร่วมกันแล้ว ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาชนแต่กลับมีการเปลี่ยนแปลง ไม่เป็นไปตามที่ได้มีการพูดคุยร่วมกัน ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือไม่สามารถ สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับภาคประชาชนในการทำกิจกรรมหรือ โครงการต่างๆ ได้

(ค) กฎหมายไม่เอื้อ การกระจายอำนาจไม่เพียงพอ - ขอบเขตอำนาจ หน้าที่ในการบริหารจัดการของส่วนราชการในท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องกับ การพัฒนาเมือง ตัวอย่างเช่นสำหรับภาคเหนือตอนบนคือ จังหวัดเชียงใหม่ ความเป็นเมืองที่มีการพัฒนาและการเติบโต ทำให้มีประชากรเข้ามาอยู่ อาศัยจำนวนมาก และมาพร้อมกับปัญหาที่ต้องการการจัดการ เช่น สิ่งแวดล้อม ขยะ การจราจร ความปลอดภัยต่างๆ การจัดเก็บรายได้ ฯลฯ

ดังนั้น การปรับแก้กฎหมายให้มีการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค และจากภูมิภาคสู่ท้องถิ่นจึงจำเป็นอย่างมาก เพื่อให้ส่วนราชการในภูมิภาคและท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการกับปัญหาได้คล่องตัว (smart decision by smart government) และเป็นไปตามบริบทและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้แท้จริง

โดยภาพรวมของส่วนที่สองที่กล่าวถึงปัญหาข้างต้นนี้ เป็นข้อจำกัดจากประสบการณ์การทำงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เห็นว่าหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐ ทบหนวแก้ไขต่อปัญหาและข้อจำกัดเหล่านี้อย่างจริงจัง ก็จะสามารถก้าวเดินไปสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะได้จริงและยั่งยืนได้ และในทางกลับกันหากละเลยและปล่อยให้ปัญหายังคงเป็นปัญหาต่อไป การเกิดขึ้นของเมืองอัจฉริยะย่อมเป็นไปได้ยาก

ประเด็นที่สาม ภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนบน

สำหรับประเด็นที่สาม ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมสะท้อนภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนบนใน 5 มิติด้วยกัน ดังสาระโดยสังเขปต่อไปนี้

(1) **มิติเชิงโครงสร้าง** ได้แก่ (ก) การมีระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงในพื้นที่ภูมิภาคเหนือตอนบน โดยทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกสบาย และมีแผนในการพัฒนาไปด้วยกันทั้งภูมิภาคเหนือตอนบน (ข) การมีระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีที่สามารถเป็นศูนย์ความรู้ (knowledge hub/center) ที่สร้างความรู้ความเข้าใจ (educate) ให้กับทุกคนได้ (ค) การปรับแก้กฎหมาย ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ที่ดำเนินไปในทิศทางกระจายอำนาจ เพื่อเอื้อต่อการทำงานในภูมิภาคและท้องถิ่น และ (ง) การสร้าง smart government ที่แท้จริงทั้งในระดับนโยบาย

และระดับปฏิบัติการ

(2) **มิติของคน** ได้แก่ (ก) การสร้างค่านิยมแห่งเกียรติภูมิของท้องถิ่น หรือความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นของตน (ข) การสร้างพลเมืองชุดใหม่ที่เข้าใจและเห็นความเชื่อมโยงของท้องถิ่นกับเมือง สามารถปรับตัวในจุดที่สมดุลได้ (ค) การรักษาน้ำใจของความเป็นคนเมืองเหนือ และ (ง) การช่วยกันหล่อหลอมพลเมืองเหนือที่มีจิตสำนึกสาธารณะ

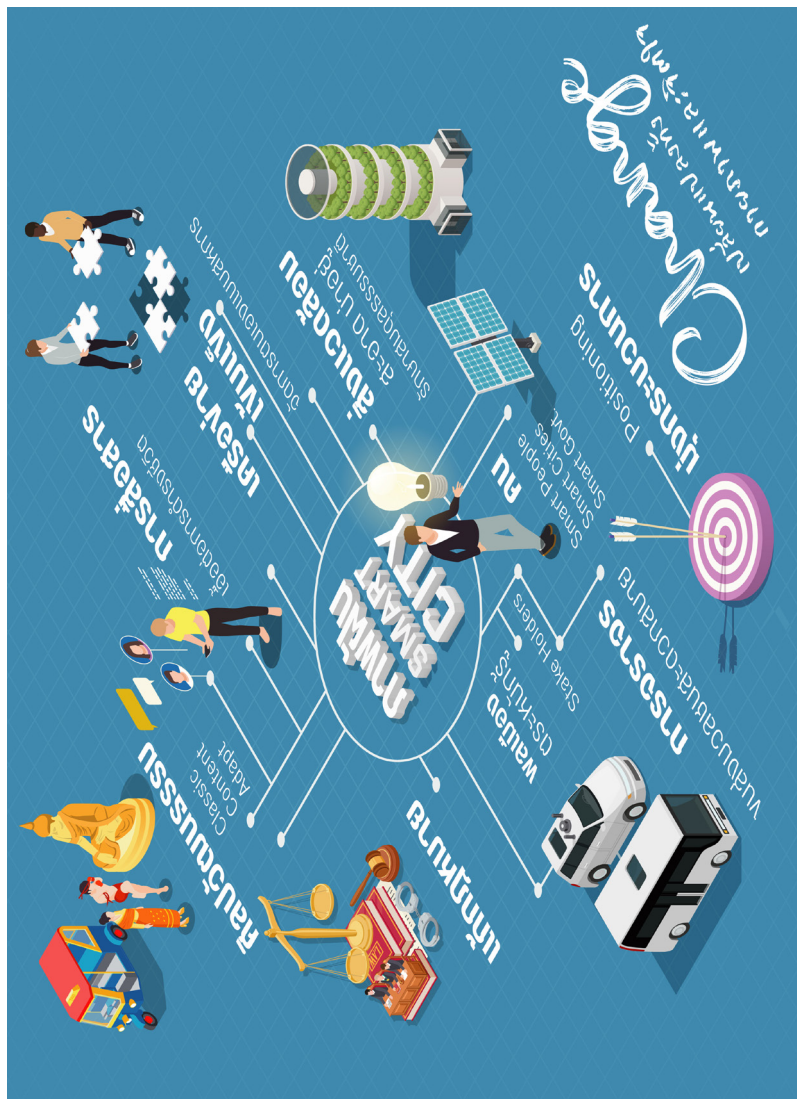
(3) **มิติทางสังคม** ได้แก่ (ก) การรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม เช่น วัฒนธรรมล้านนา (ข) การสานเครือข่ายเดิมและสร้างเครือข่ายใหม่ต่างๆ ในการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ไม่ต่างคนต่างทำ (ค) การเปิดพื้นที่ กลางสำหรับการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกัน (ง) การวางตำแหน่ง แห่งหน (positioning) ของการพัฒนาในพื้นที่เช่น ระดับภูมิภาค ระดับ ท้องถิ่นของตนเองที่ชัดเจน เพื่อสามารถก้าวไปสู่จุดหมายของความเป็น smart city ได้อย่างไม่กระจัดกระจาย และ (จ) การสร้างพื้นที่ทางศิลป วัฒนธรรมร่วมสมัยต่างๆ เพื่อความคิดสร้างสรรค์

(4) **มิติเศรษฐกิจ** ได้แก่ (ก) การสร้างรายได้และอาชีพที่มีสมดุล ระหว่างการพัฒนาเมืองกับความเป็นท้องถิ่น (ข) การเปิดโอกาสให้มีการ กระจายรายได้สู่คนในพื้นที่ และ (ค) สร้างภาคีในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ คำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น

(5) **มิติสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ (ก) การมีพื้นที่สีเขียวสำหรับผู้คนที่อยู่อาศัย (ข) การมีความปลอดภัยจากอาชญากรรมต่างๆ (ค) การปรับปรุงทัศนียภาพ ที่มีระเบียบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น สายไฟ ทางเท้า เป็นต้น ไม่ก่อให้เกิดทัศนอุจาด (ง) มีการจัดการขยะที่เกิดขึ้นจากเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และ (ง) การรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนากับธรรมชาติ

จากประเด็นทั้งสามที่นำเสนอข้างต้น หากพิจารณานิยามเมือง อัจฉริยะของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล หรือ DEPA (ด้านล่าง)

ภาพที่ 8 ภาพฝันหรือความประสงค์ความเป็นเมืองอัจฉริยะของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนบน

จะพบว่ามีส่วนที่สอดคล้องกัน ได้แก่ การกล่าวถึงมิติเชิงโครงสร้างพื้นฐาน อย่างเทคโนโลยีและนวัตกรรม มิติการอยู่ดีมีสุข มิติสิ่งแวดล้อม (เน้นการ ออกแบบที่ดี) มิติการมีส่วนร่วม เป็นต้น อย่างไรก็ตามที่น่าสังเกตว่า มิติที่ขาดหายไปจากนิยามคือ มิติการกระจายอำนาจที่มีการเน้นย้ำในเวที แสดงความคิดเห็น ดังจะเห็นได้ว่าปรากฏอยู่ในทั้งสามประเด็นที่น่าเสนอ ข้างต้น

“เมืองอัจฉริยะ” หมายความว่า เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้ บริการและการบริหารจัดการเมือง ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของ เมืองและประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วม ของภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการ พัฒนา เมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อย่างยั่งยืน (DEPA, 2565)

นอกจากนี้แล้ว แม้ว่าประเด็นที่มีการสะท้อนจะสอดคล้องกับแผน ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของ DEPA ก็ตาม ทว่าทิศทางจากสู่ความเสี่ยง ของภูมิภาคเหนือตอนบนที่ให้ความสำคัญอย่างมากคือ ‘มิติของคน และสังคม’ ซึ่งหากสรุปแนวทางในการพัฒนาสำหรับภูมิภาคเหนือบนแล้ว จากความต้องการของระดับภูมิภาคและท้องถิ่นแล้ว ควรจะต้องวาง ตำแหน่งแห่งหนของศูนย์กลางในการก้าวสู่เมืองอัจฉริยะไปที่ ‘ทุนมนุษย์’ และ ‘ทุนทางสังคม’ แต่ในขณะเดียวกันก็พัฒนามิติอื่นๆ ตามที่ได้นำเสนอ จากประเด็นทั้งสามข้างต้นคู่ขนานกันไป

นครสวรรค์เป็นหนึ่งในจังหวัดที่สำคัญของภาคเหนือตอนล่าง ประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับความเป็นเมืองอัจฉริยะนั้น สามารถแบ่งข้อมูลได้เป็น 3 ประเด็นหลักด้วยกันได้แก่ **ประเด็นแรก** ความหมายของเมืองอัจฉริยะใน มุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนล่างที่มีจุดยุทธศาสตร์ของ

ผลการศึกษาเมืองอัจฉริยะ
จังหวัดน่านรองกรณีศึกษา

จังหวัดนครสวรรค์

พื้นที่จังหวัดมีความโดดเด่นด้านการเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุน **ประเด็นที่สอง** ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะ และ**ประเด็นที่สาม** ภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนบน รายละเอียดในแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก : ความหมายของเมืองอัจฉริยะในมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาคเหนือตอนล่างที่มีศักยภาพพื้นที่โดดเด่นด้านการเป็นศูนย์กลางของระบบการค้าการลงทุน การเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชนที่สำคัญ ในประเด็นแรกนี้ ข้อมูลเบื้องต้นชี้ให้เห็นถึงความหมายของคำว่า ‘เมืองอัจฉริยะ’ ในสี่มิติหลักด้วยกัน คือ **หนึ่ง** มิติด้านการกระจายอำนาจ (decentralization) **สอง** มิติเชิงโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ **สาม** มิติที่ให้ความสำคัญกับคนที่จะต้องควบคู่กับสังคม (human and society) และ **สี่** มิติที่เน้นเรื่อง ‘อยู่ดีมีสุข’ (wellness) ในแต่ละมิติมีสาระโดยสังเขปดังนี้

ทิศทางผลการดำเนินงานและความท้าทายของนครสวรรค์เมืองอัจฉริยะ โครงการสมาร์ทซิตี้ (Smart City) มีการจัดกิจกรรมการระดมความ

คิดเห็นดำเนินการโดยคอนราดและไอดีเอส ร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวรได้ร่วมมือกันในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ มุ่งเป้าการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วก็พัฒนาเมืองอัจฉริยะ ตามเป้าหมายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของประเทศไทย นโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเด็นเศรษฐกิจ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ร่วมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจเพิ่มมูลค่า เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) ซึ่งเป็นการผสมผสานของการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียวร่วมกันกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยมุ่งเน้นให้ Smart City นำไปสู่การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค คือ การเป็นเมืองที่ลงทุนอย่างชาญฉลาดและใส่ใจรายละเอียด รักษาสิ่งแวดล้อมอยู่ร่วมกันได้ กล่าวคือ เป็นเมืองอัจฉริยะคือเครื่องมือการพัฒนาสู่เป้าหมายที่เมืองตั้งไว้โดยมีเครื่องมือที่สำคัญเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของได้แก่ ฐานข้อมูลเมือง (open data) เครือข่ายการเชื่อมต่อของเมือง โครงข่าย LOTS ระบบ service portal และศูนย์ควบคุมเมืองอัจฉริยะ หรือในส่วนของการบริหารเมือง ได้แก่ การปรับระบบงานแบบบูรณาการ ระบบการจัดการภายใน ระบบการจัดการทรัพยากรองค์กรและระบบติดตามประเมินผล

ประเด็นที่สอง ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะสำหรับจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความท้าทายของเมืองอัจฉริยะที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ ต้องการอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมเข้าไปกับโครงสร้างพื้นฐานที่มีแล้วก็ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวโดยถึงต้องรวมไปถึงต้องอาศัยความร่วมมือระยะยาวกับบริษัททางด้านไอทีเพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ ประเด็นที่สำคัญคือ คำนึงถึง

ภาพที่ 9 What is Smart City ?

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการกำหนดนโยบายเพื่อให้นโยบายเมือง
อัจฉริยะ รวมถึงจะต้องมาจากปัญหาการทุจริตหรือข้อจำกัดทางระเบียบ
ราชการที่ทำให้การพัฒนามั่นเข็งช้าหรือทับซ้อนไปพร้อมกับการพัฒนา
ด้วย จากการสัมภาษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์ กล่าวว่า การดำเนินการสร้าง
เมืองอัจฉริยะเริ่มการขับเคลื่อนจากภาครัฐ ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่น
สำหรับหน่วยงานระดับจังหวัดค่อนข้างมีข้อจำกัด ในเรื่องของความร่วมมือ
จากส่วนราชการ สำหรับภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ผู้ประกอบการและประชาชนมีความต้องการในความเข้าใจในรายละเอียด
และความชัดเจนด้านนโยบาย และการบูรณาการจากภาคีเครือข่าย
เพื่อการพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะไม่ว่าจะเป็นการที่จะต้อง
เผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม จะทำอย่างไรให้พื้นที่มีประสิทธิภาพในการ
บริหารจัดการ ตลอดจนความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนเรื่อง
เส้นทางทั้งทางบก ทางรถไฟ ซึ่งเป็นการลงทุนขนาดใหญ่ โดยมีประเด็น
ที่ผู้ประกอบการหรือภาคเอกชนเห็นตรงกันคือประเด็นเรื่องการลงทุน
เทคโนโลยีการขนส่งมวลชนรถไฟ ให้มีความเร็วสูงที่เชื่อมโยงทุกภูมิภาค
ทุกจังหวัดของประเทศ การสร้างความอัจฉริยะในระบบการขนส่ง
การควบคุมกำกับด้านการจราจรแบบอัตโนมัติให้เกิดการพัฒนาอย่าง
รวดเร็วโดยเฉพาะโครงสร้างการอยู่อาศัยหรือธุรกิจ ประเด็นสำคัญ
ของทางนครสวรรค์อีกประเด็นสำคัญคือ การพัฒนาทางน้ำ ในมิติพัฒนา
เศรษฐกิจ ในส่วนของการพัฒนาที่เป็นจุดแข็งของนครสวรรค์คือ
ความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง
ไปในทิศทางต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนของสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ
ที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารของภาครัฐของเทศบาล การจัดการ
น้ำระหว่างอาเซียน น้ำประปา หรือในเรื่องการกำจัดน้ำเสียและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่สาม ภาพฝันหรือความประสงค์ต่อความเป็นเมืองอัจฉริยะของภูมิภาคเหนือตอนบน รายละเอียดในแต่ละประเด็นมีดังนี้ smart city เมืองอัจฉริยะของนครสวรรค์ไม่ใช้การมีเทคโนโลยีขั้นสูงแต่เป็นโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของทุกคนได้อย่างสมบูรณ์ เช่น คนที่อาศัยอยู่ในนครสวรรค์ในการดำเนินโครงการเมืองอัจฉริยะได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ ผู้อยู่อาศัยในเมือง กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ที่เข้าไปติดต่อในเมืองคืออาจจะอยู่รอบนอกแต่ต้องเข้าไปทำงานในเมืองแต่ก็กลับไปในอนที่นอกเมืองนอกเขตเทศบาล และส่วนที่ 3 ก็คือ คนจากกรุงเทพฯ หรือนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ของเมืองนครสวรรค์ การพัฒนาจึงเป็นรูปแบบของการพัฒนาในลักษณะของการเป็นแพลตฟอร์ม ที่ทุกคนมีส่วนร่วมไม่ใช่แค่คนที่อาศัยอยู่ในนครสวรรค์แต่คนที่ใช้ประโยชน์ของเมืองทั้งหมดรวมถึงข้าราชการที่มาจากที่อื่นที่มาทำงานนครสวรรค์เองก็จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และเรื่องสำคัญที่คนในเมืองและนอกเมืองพบปะกันได้คือ เส้นทาง เพราะฉะนั้นเรื่องของถนนที่เป็นโครงข่ายควรมีการดำเนินการเชื่อมโยงที่ดีเชื่อมโยงในทุกพื้นที่ทั้งในพื้นที่เขตเมืองและนอกเขตเมืองโดยการเป็นเมืองอัจฉริยะของนครสวรรค์คือ การเป็นเมืองที่น่าอยู่ และใคร ๆ อยากรมาเที่ยว และใคร ๆ ก็อยากรมาซ้ำ ประชาชนนครสวรรค์ก็สามารถมีความสุขอย่างมีความสุขอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขมีอาชีพโดยพึ่งพาตนเองได้โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาทำให้การใช้ชีวิตมีความสุข รวดเร็ว เทคโนโลยีมาช่วยในการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำมากขึ้นในการเลือกเส้นทาง และใช้ทรัพยากรก็ลด โดยการนำเทคโนโลยีที่ชาวนครสวรรค์ต้องการคือ เทคโนโลยีที่ใช้แล้วรู้สึกว่ามันเข้ากับวิถีชีวิตมากที่สุดและทำให้มีความสุขมากขึ้นและความสำคัญของการเป็นเมืองอัจฉริยะที่นครสวรรค์อีกประเด็นที่ควรนำมาพัฒนาในเรื่องของการพยากรณ์เรื่องภัยพิบัติ แม้กระทั่งจังหวัดที่น้ำท่วมหรือว่าน้ำแล้งซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่

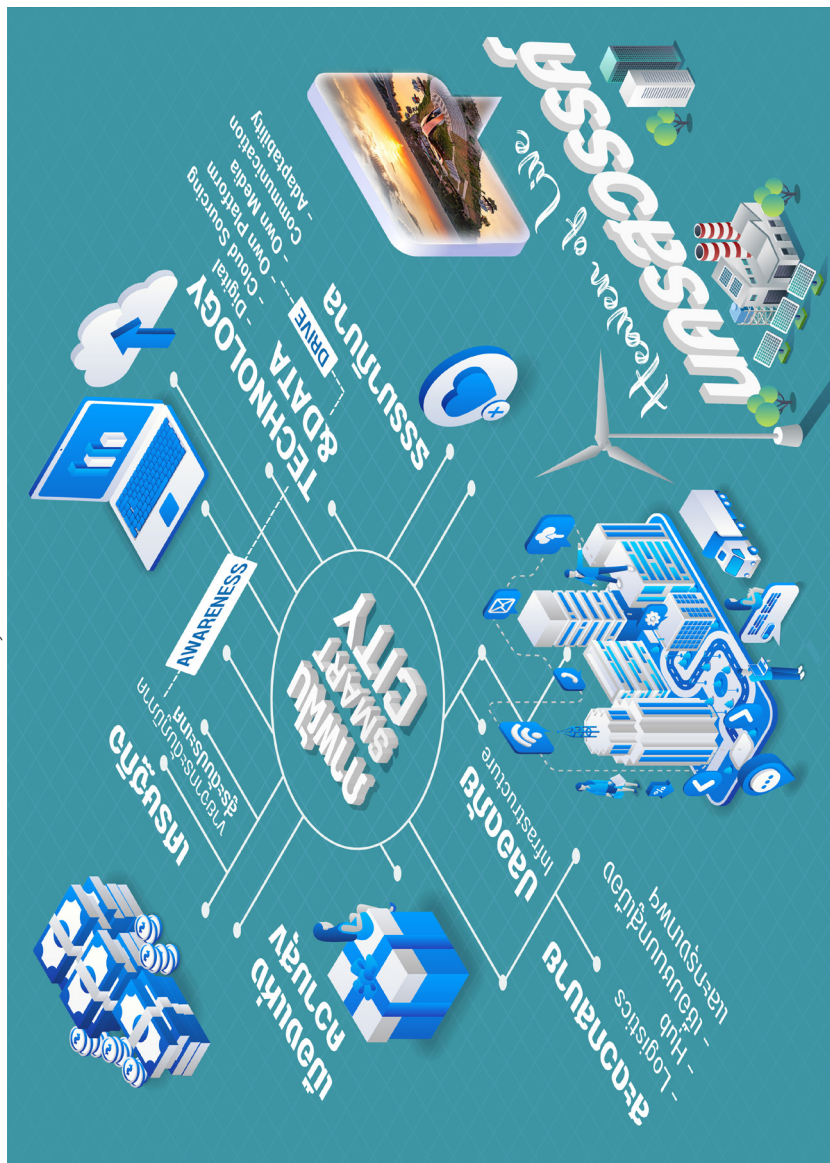
ช่วยให้เกิดการพัฒนามากขึ้น และอาจส่งผลไปยังสุขภาพและความปลอดภัยของประชากรในเมืองนั้นด้วย ในภาคการเกษตรควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทั้งการใช้เทคโนโลยีในการรวบรวมข้อมูล และพยากรณ์การปลูกหรือการใช้น้ำต่าง ๆ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เทศบาลนครสวรรค์ได้มีการดำเนินการในการต้องการที่จะเป็น Smart City โดยมีการดำเนินการจัดการประชุมหลายครั้งในแต่ละครั้งก็มีประชาชนเข้าร่วมเพื่อรับฟังและรับทราบแนวทางการดำเนินการและเสนอแนวทางที่เหมาะสม ในส่วนของการมีส่วนร่วม การประกาศเมืองเป็น smart city ได้รับรู้แล้วก็ได้ เคยได้พูดคุยกับทางเทศบาลและกำหนดนโยบายไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของนครสวรรค์ shutter ก็มีกระบวนการรวบรวมในหลาย ๆ ครั้ง ที่จะพัฒนาเมืองให้ไปสู่สมาชิกที่ควบคู่กับการสร้างเมืองนครสวรรค์ที่เป็นศิลปะ งานที่มีการทำงานร่วมกันทั้ง 2 แบบ และในส่วนของกรมมีส่วนร่วมโดยส่วนตัวก็ค่อนข้างได้มีส่วนร่วมในการที่ไปเสนอในการที่จะพัฒนาเมืองที่เป็นศิลปะรวมถึงเมืองที่เป็น smart city ที่จะผนวกเข้าด้วยกันอย่างไร เห็นกระบวนการว่าน่าจะชัก 9 ถึง 10 ครั้งถ้าจำไม่ผิดที่ดึงดูดคนในทุกสาขาวิชาชีพตั้งแต่หอการค้า ผู้ว่าราชการจังหวัด รัฐมนตรีจนถึงพ่อค้าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการที่จะพัฒนา และในหลาย ๆ ครั้งก็ได้มีโอกาสไปเสนอความคิดเห็นเพราะฉะนั้นเชื่อว่ากระบวนการความเข้มแข็ง ของกระบวนการการความรู้ของคนนครสวรรค์เกี่ยวกับ smart city ข้างมีความเข้มแข็ง ในส่วนของนครสวรรค์ charter เป็นวิธีการที่รวบรวมแนวความคิดของคนในเมืองแล้วก็มาจัดรูปแบบการจัดระบบให้ถูกต้องเช่นการเสนอแนวทางการคิดเห็นก็มีการจัดคนมาแล้วให้คนแสดงความคิดเห็นในกรอบหรือในหัวข้อที่กำหนดให้แล้วมาสรุปว่า ทั้งหมดประชาชนมีความคิดอย่างไร โดยเป็นการกล่าวถึงทิศทาง smart city เป็นแบบนี้มีที่แบบนี้โดยใช้เป็นหลักการที่ 2 คือให้

ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นในแต่ละเรื่องของแต่ละคนดังจากนั้นทางหลังจากนั้นทางกฏบัตรก็จะรวบรวมคนให้เป็นหมวดหมู่ให้เป็นสัดส่วนและทำเป็นข้อสรุป เหมือนกับเป็นเลขของประชาชนเมือง ถ้าอย่างนั้นคิดว่าอย่างนี้ โดยกฏบัตรของนครสวรรค์อาจจะหมายถึง แผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีคณะกรรมการบพิตรของนครสวรรค์ที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำหรือเป็นหน่วยงานหลักในการช่วยขับเคลื่อนให้การปฏิบัติตามตัวแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองที่สามารถที่จะสัมฤทธิ์ผลได้ ประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือเมื่อเกิดปัญหาในการบริหารจัดการที่จะพัฒนาเมืองก็สามารถที่จะเสนอการแก้กฎหมาย ในลักษณะของการมีหน่วยงานที่มีความชำนาญเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหา

เมืองอัจฉริยะที่พึงประสงค์หรือที่ควรเป็น (ภาพฝัน) ในพื้นที่เมืองนครสวรรค์ควรให้ความสำคัญกับเรื่องของความสมดุลระหว่างชีวิตในการทำงานโดยผลักดันให้เกิดความสุขในองค์กรนครสวรรค์ และเป็นเมืองที่ตอบโจทย์คนที่อยู่อาศัยมากที่สุดแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาทำตามสถานการณ์ และในประเด็นของสวัสดิการสังคมในมุมมองของการคมนาคมที่สะดวกและประหยัด และเมืองนครสวรรค์ที่จะเป็น landmark ต่อไป ที่ไม่ใช่แค่ทางผ่านนครสวรรค์ก็จะมีจุดที่ ทำให้คนจากต่างจังหวัดหรือต่างถิ่นอยากเข้ามาเข้ามา ช่างในเมืองนครสวรรค์พอเข้ามาแล้วก็เป็นรายได้ให้กับจังหวัด และถ้านครสวรรค์มีแพลตฟอร์มเองที่จะสามารถทำแบบฟอร์มที่เป็นซื้อขายอะไรก็ได้ส่งของก็น่าจะช่วยคนได้มากหรือจะเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยเหลือชีวิตในยามฉุกเฉิน คิดว่าในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าบูรณาการได้ดี นครสวรรค์น่าจะไปได้เร็ว ด้วยศักยภาพของเมืองที่อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารที่สมบูรณ์มานานนครสวรรค์เทียบเหมือนเมืองที่ญี่ปุ่นเมืองนิงเพราะว่าในช่วงน้ำหลากจะเห็นว่านครสวรรค์จะมีปลา

ภาพที่ 10 ภาพฝัน Smart City ของจังหวัดนครสวรรค์ Heaven of Live

ที่น่าสนใจหลายปลาปลาน้ำจืด ซึ่งปลาดลาดในกรุงเทพฯ ก็คงจะมีแต่ ปลาช่อน ปลาดุก แล้วก็ปลาแซลมอนที่มาจากต่างประเทศแต่ปลาที่เป็นปลาแม่น้ำจริงๆ ว่าจะมีเรื่องราวของชุมชนคนริมน้ำที่ออกมาปลามาให้ ก็น่าจะมีที่นครสวรรค์ที่สืบเสาะหาเรื่องราวเหล่านี้ได้ที่นครสวรรค์ เป็นจุด ที่ทำให้นครสวรรค์น่าสนใจ จากจะมีโครงสร้างที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ชุดข้อมูลเหล่านี้ที่กินที่เกี่ยวที่เป็นแลนด์มาร์คที่ผ่าน google ทั้งหลายจะ ทำยังไงให้นครสวรรค์โดดเด่น พิจารณาภาพที่ 4

ในภาพฝันของเมืองนครสวรรค์ พิจารณาศัพท์สำคัญที่นำไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์ของจังหวัด คือการเป็นเมือง Heaven Of life ซึ่งคำว่า Heaven อักษร H มันหมายถึงเป็นเมืองแห่งสุขภาพที่อยู่แล้วมันมี โรงพยาบาลที่ทันสมัยมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเป็นเมืองของการศึกษา ในเรื่องของโลจิสติกส์ที่มุ่งเน้น เครื่องในประเทศจำเป็นที่จะต้องลด ค่าโลจิสติกส์ นครสวรรค์น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการขนส่งในอนาคต สำหรับเรื่องของการท่องเที่ยว มีการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวในรูปแบบเป็นการสร้างพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว และมีการพัฒนากันหลาย ๆ สถานี่น้ำเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการลงทุนเรื่องของนิวติจิตอล ในเรื่องของ application ต่าง ๆ ในประเด็นความพร้อมของโครงสร้าง พื้นฐานทั้งหมดก็จะเป็นในเรื่องของ heaven of life ก็เป็นเมืองที่มีความพร้อมเรื่องรถไฟทางคู่เสร็จมีรถไฟความเร็วสูงรถไฟทางคู่ ทำให้ ประหยัดเวลาการเดินทางอย่างมาก จากนครสวรรค์ไปกรุงเทพก็จะใช้เวลา เพียงแค่ชั่วโมงหรือ 2 ชั่วโมง มันก็เหมือนกับเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปอีก ที่นั่ง 5 กิโลเมตร ก็ใช้เวลา 2 ชั่วโมงเหมือนกันทำไมไม่มาอยู่ที่นครสวรรค์ ที่มีอากาศดี ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนที่พูดไปเมื่อสักครู่นี้เป็นเมือง แห่งการอยู่อาศัยเพราะฉะนั้นถ้าจะเดินทางไปทำงานกรุงเทพฯ และ กลับมาที่นครสวรรค์ คือ พูดถึงเรื่องที่จะเชื่อมโยงระหว่างชนบทกับเมือง

มองไกลไปถึงกรุงเทพฯ

การสื่อสารให้ประชาชนชาวจังหวัดนครสวรรค์ให้สามารถเข้าใจแนวคิดและวิธีการในการฉายภาพให้เห็นความเป็นเมืองนครสวรรค์ผ่านทางทีวี วิทยุหรือสิ่งพิมพ์ จะช่วยทำให้การสื่อสารง่ายขึ้น การปรับตัวของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จากการใช้ช่องทางการสื่อสาร ทั้งระบบออนไลน์และออนไลน์ จะทำให้การค้าในระดับภูมิภาคจากระดับจังหวัดนครสวรรค์หรือจังหวัดใกล้เคียงก่อนกระจายกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวางยิ่งขึ้น การพิจารณาทำช่องทางการสื่อสารของตัวเองแบบครบวงจร เป็นสิ่งที่น่าลงทุนอย่างยิ่ง คือสิ่งที่จะใช้คงใช้โซเชียลออนไลน์คงไม่พอเพราะคนยังดูทีวีทำยังไงให้คนดูทีวีจากกรุงเทพฯ กลับมาดูทีวีของท้องถิ่นมากขึ้น ฉะนั้นก็จะช่วยทำให้เกิดวงจรธุรกิจที่ครบขึ้นมาเขาทำสินค้าได้เขาทำแบบฟอร์มได้โฆษณาได้คนท้องถิ่นมาช่วยสืบสานธุรกิจเริ่มโตขยายจากจังหวัดนครสวรรค์เป็นภูมิภาคได้แล้วก็เป็นประเทศได้

โดยสรุปการพิจารณาเกี่ยวกับ smart city ของคนนครสวรรค์ ประเด็นแรกเลย คือ การพิจารณาพัฒนาในเรื่องของคน ความจริงแห่งความเป็นนครสวรรค์แล้วในประเด็นที่สอง คือ การสร้างความสร้างสรรค์ของงานกับชีวิต ทำให้คนสามารถไปพัฒนาตัวเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งประเด็นนี้ก็มีการพูดถึงในวงกว้างที่เป็นระดับนานาชาติเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตแล้วก็มี การพูดถึงการให้การศึกษากับคนโดยที่เข้าไปดูในรายละเอียด ก็มีการคุยถึงเรื่องของการเชื่อมโยงนอกจากจะเป็นเรื่องของคนแล้วการเชื่อมโยงก็พูดถึงในแง่ของถ้าเกิดว่ามีในเมืองหรือนอกเมือง หากกล่าวถึงโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ในประเด็นของการพัฒนาระบบราชการที่เชื่อมเอาคนเข้ามาใช้งานได้อย่างคล่องตัวและในเรื่องของการเดินทาง การปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์แทนที่จะเป็นแบบการวางแผนจากกส่วนกลาง (top-down) ควรเป็นการทำในแบบระนาบที่

ทุกคนสามารถเข้าถึงและมีโอกาสในการที่จะเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน และก็การมองไม่ได้มองเพียงแค่กลุ่มคนนครสวรรค์แต่ก็ให้ความสำคัญกับคนนครสวรรค์แต่ในขณะเดียวกันก็เสนอว่าสมาชิกที่ในความหมายนี้ก็ต้องมองถึงทุกคนที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ในเมืองนครสวรรค์ด้วย และเรื่องสุดท้าย ที่สำคัญคือ เรื่องเทคโนโลยีและการประสานงานเรื่องข้อมูล (data) ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การพยากรณ์ แบบนั่งเทียน ท่านใดภาษาสื่อสารมวลชน แต่คุณต้อง smart ในแง่ของการเอาข้อมูลกับเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองในการวิเคราะห์ ความชัดเจนหรือการจัดการเรื่องของผังเมืองต่าง ๆ หรือมีการเชื่อมโยงถึงการปฏิบัติงานนี้อย่างตอนนี้นี้ถ้ามีเทคโนโลยีและมีข้อมูลที่พร้อมจัดการเรื่องของภัยพิบัติ ทั้งหมดที่ผู้เข้าร่วมบอกจะนำไปสู่ What is Smart City ของคนนครสวรรค์คือ เรื่องของความสุข (happiness) ให้กับประชาชนชาวนครสวรรค์มีความสุขด้วย

สำหรับสภาพฝัน การกล่าวถึงเมืองแห่งความสุขที่มีทั้ง Heaven of life และเมืองสรรสร้างแห่งสุขภาวะและประเด็นที่กล่าวถึงภาพฝันของนครสวรรค์สู่การเป็นเมือง smart City ภาพฝันแรก คือ ความสะดวกสบายในการเชื่อมโยงกับเรื่องของโลจิสติกส์ ในการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลาง (ฮับบางอย่างในเรื่องของโลจิสติกส์) และการเชื่อมโยงระหว่างชนบทกับเมืองด้วย ภาพฝันถัดมาเป็นการเชื่อมโยง คือมาพักนครสวรรค์แล้วสามารถนั่งรถไฟไปทำงานที่กรุงเทพฯ ด้วยเวลาที่สั้นคือไม่ต้องย้ายถิ่นฐานนั่นเอง มีความสะดวกสบาย การต่อมาก็คือในเรื่องของความปลอดภัย จะต้องอยู่โดยที่ไม่ต้องระมัดระวังอะไร ประเด็นถัดมาก็มีการพูดถึงในเรื่องของธรรมาภิบาล และในประเด็นเรื่องของเทคโนโลยีแล้วก็เรื่องของข้อมูล (data) ซึ่งก็ไปสอดคล้องกับความหมายในเรื่องของเทคโนโลยีกับ data ในเรื่องของการสร้างแพลตฟอร์มที่เป็นของตัวเองของคนนครสวรรค์เอง

รวมถึงการมีการใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์แบบเก่า (old media) อยู่ในมือจะสามารถไปสื่อสารและขับเคลื่อนให้เกิดการตระหนักรู้และสิ่งนี้ก็จะทำให้ไปสู่เรื่องของเศรษฐกิจที่จะขยายไม่ใช่เพียงแค่คนครสวรรค์ แต่จะขยายไปสู่ภูมิภาคแล้วก็จากภูมิภาคไปถึงประเทศไทย ในส่วนของเทคโนโลยีกับข้อมูล และเรื่องของการปรับตัว (adaptability) มองภาพฝันว่านครสวรรค์เองจะต้องนอกจากมีทุกอย่างแล้วจะต้องสามารถที่จะสามารถปรับตัวไปได้ในทุกสถานการณ์ด้วย

บทส่งท้าย

ทิศทางการทำเมืองอัจฉริยะ
สรุปและข้อเสนอแนะ

สมาร์ทซิตี (Smart city) จากคำจำกัดความของ World Economic Forum (2021) นิยามควบคู่กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ เป็นการสร้างเมืองโดยรวมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ผสมผสานกับเรื่องของความปลอดภัยและความยั่งยืนในการก้าวสู่แนวทางการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาดที่สามารถเผชิญหน้าท่ามกลางวิกฤตเฉกเช่น COVID-19 และยกระดับการเพิ่มประสิทธิภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติเศรษฐกิจ พัฒนาการทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในภาพรวม ทิศทางการสร้างเมืองอัจฉริยะจากการผนวกเรื่องความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน กำลังเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชน การบริการที่ดีขึ้นผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงสำหรับประชาชนและธุรกิจ นำพาเศรษฐกิจของประเทศ ยกระดับด้านรายได้ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 เป็นการขับเคลื่อนเมืองในระดับจังหวัด (provincial level) ผ่านการผลักดันการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในระดับท้องถิ่น จากการระดมความคิดเห็นและการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยในพื้นที่สามจังหวัดในภาคเหนือ ได้แก่

จังหวัดพิษณุโลก เชียงใหม่และนครสวรรค์ พบว่า การผลักดันเมืองอัจฉริยะที่สำคัญ ได้แก่ เศรษฐกิจอัจฉริยะ (smart economy) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (smart living) และคนอัจฉริยะ (smart people) ที่มีการดำเนินการได้ก่อน สืบเนื่องจากศักยภาพของเมืองที่เป็นอยู่ สำหรับการพัฒนาในมิติอื่น ๆ ได้แก่ ด้านคมนาคมขนส่ง (mobility) มีความจำเป็นต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และขับเคลื่อนแนวคิดให้ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้น มิติการพัฒนา ด้านประชากร (Citizen) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านธรรมาภิบาล (Governance) และด้านพลังงาน (Energy) ยังคงต้องการใช้เวลาและทรัพยากรอื่นๆ ในการขับเคลื่อนให้เข้าสู่รูปแบบการยกระดับและเข้าสู่ความโดดเด่นในการพัฒนาเมืองให้มีความเป็นสมาร์ต (Smart)

อย่างไรก็ตาม คำว่าสมาร์ตหากพิจารณาตามแบบสากล มักหมายถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเจริญต่างๆ ที่มีความล้ำหน้าของสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ข้อเสนอแนะในความเป็นสมาร์ตในรูปแบบพื้นที่ขอบเขตจังหวัดแบบไทยๆ คือการพัฒนาพื้นที่จังหวัดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมผ่านมิติรายได้ การจ้างงาน สร้างอาชีพ ยกระดับคุณภาพชีวิต ทรัพยากรมนุษย์ให้มีสุขภาพดี กินดีอยู่ดีเป็นสุข การพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ในทุกๆ มิติอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภัทรภรณ์ หิรัญวงศ์ วัชรพงศ์ รัชตเวชกุล ปุณณวิชฌู เศรษฐสมบูรณ์ และภัทรียา นวลไย (2565) SMART CITY มิติใหม่ของการพัฒนาเมือง Case Study: ขอนแก่นโมเดล เอกสารเผยแพร่ธนาคารแห่งประเทศไทย <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/RegionalEconomy/Pages/SmartCityNew.aspx>

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ (เผยแพร่)

World Economic Forum (2021) Being smart about smart cities: a governance roadmap for digital technologies, 11: Sustainable cities and communities, Jul 27, 2021

หากพูดถึง SMART CITY ในช่วงที่ผ่านมา มีตัวหลักหรือการให้ความสำคัญส่วนใหญ่จะอยู่ที่เรื่องของ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (INFRASTRUCTURE) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการพัฒนาเศรษฐกิจ (ECONOMIC) และทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN RESOURCE) ควบคู่กันไปกับโครงสร้างพื้นฐานนั้น มีความสำคัญมาก...

จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้คือการนำเสนอข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนา SMART CITY เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (WELL-BEING) ในพื้นที่ กระตุ้นให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน สามารถช่วยกันขับเคลื่อนและพัฒนา SMART CITY ให้มีความก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน

